

Baptistengemeente Dordrecht

Geen vals getuigenis

Ex. 20:16

Leg over een ander geen vals getuigenis af.

Ef. 4:25

Leg daarom de leugen af en spreek de waarheid tegen elkaar, want wij zijn elkaars ledematen.

Leugentjes om bestwil

Kun je liegen met een hoger doel? Een aantal keren kom je dat in de bijbel tegen. Abraham wil Sara beschermen bij Abimelech (*Ze is mijn zuster*, Gen. 20:2). De vroedvrouwen weigeren de Joodse jongetjes in Egypte doden (Ex. 1:19). Mozes zegt de farao dat hij alleen maar gaat offeren op de Horeb (Ex. 5:1). Rachab verbergt de verspieters in haar huis in Jericho (Joz. 2: 4-6). En bijvoorbeeld Samuel zegt tegen Saul dat hij een offer gaat brengen in Bethlehem, maar in werkelijkheid gaat hij David tot koning zalven (1 Sam. 16:2).

Wat is liegen?

Het negende gebod verbiedt een vals getuigenis. In de volksmond is dat geworden het verbod om te liegen. *Heb jij een koekje uit het blik gepakt? Zijn er hier onderduikers verborgen?* Ex. 20:16 gaat echter in de eerste plaats over een eerlijke rechtsspraak. Weduwe en wees hebben net zo veel rechten als rijke landeigenaren (vgl Ex. 23: 1-3). Het negende gebod in Exodus gaat het over bewust liegen, in Deutr. 5:20 wordt echter een anders Hebreeuws woord gebruikt.

Letterlijk gaat het daar om een vals getuigenis geven vanuit een 'waan'. Als het ware is dat dan ondoordacht spreken. Misschien niet eens met kwade bedoelingen. Maar ondertussen wordt mensen wel onrecht gedaan. Ook in het nieuwe testament wordt regelmatig over liegen gesproken. Bijvoorbeeld in Jac. 3:5 wordt gewaarschuwd tegen een valse tong. Bewust of onbewust wordt de waarheid geweld aan gedaan met alle gevolgen van dien.

Het effect van liegen

Wat was de eerste leugen in de bijbel? De eerste leugen in de bijbel kwam van de slang die Adam en Eva verleidde: *Je zult niet sterven als je van de boom van goed en kwaad eet*. Die uitspraak verdraaide de werkelijkheid. De consequenties van hun hap van de verboden vrucht was dat het paradijs op slot ging en de boom des levens onbereikbaar werd. Leugens in de bijbel leiden tot allerlei ellende. Denk aan Jakob die zich voordoet als Ezau om dienst eerstgeboorterecht te stelen (Gen. 27:24). Een levenslang conflict

was het gevolg. Denk aan Izebel die voor Achab valse getuigen regelt om de wijngaard van Nabot in te pikken (1 Kon. 21: 13-16). Achab staat synoniem voor slechte koning en Izebel is symbool van het kwaad. Of denk aan Petrus die Jezus verloochent op de binnenplaats. Terstond kraaide een haan. Petrus ging heen en huilde bitter (Matt. 26:75). Telkens weer klinkt: liegen breekt relaties af. Mensen raken verwijderd van elkaar. Mensen raken los van zichzelf. Bovenal, mensen komen op afstand van God te staan.

Joods geleerden zullen zeggen dat het redden van een leven voor alles gaat. Het gebod niet te liegen is ondergeschikt aan het gebod niet te doden en een mensenleven te redden. Daarnaast is altijd de grote vraag: Hoe kun je God het beste dienen? Soms ligt daar een conflict dat vooral te maken heeft met menselijke onmacht om een goede weg te vinden.

Mennisten leugen

De doopsgezinde Menno Simons werd door de overheid gezocht. Hij zit met een aantal mensen op een kar. Ze worden aangehouden en de overheidsdienaren vragen: Zit Menno Simons op deze kar? Simons gaat staan en zegt: Nee, Menno Simons zit niet op deze kar!

Jezus en de leugen

Jezus weerspiegelt het hart van God. Soms geeft Jezus geen antwoord op vragen. Maar nooit zal hij iets zeggen dat niet waar is. Sterker nog, hij ontmaskert de leugens. Eerst bij de verzoeking in de woestijn, alleen God wil ik dienen (Matt. 4:10). Als later mensen hem aanvallen staat er dat hij wist wat er in de mens was (Joh. 2:25). En bij de discipelen kent hij de *overleggingen van*

hun hart (Luc. 9:47 HSV). Telkens weer vraagt Jezus mensen om God te dienen met heel hun hart, ziel, verstand en kracht. Speel geen spelletjes. Hang geen mooie woorden op. Bedrieg elkaar niet! Wanneer je het negende gebod positief formuleert dan klinkt het: Laten je woorden echt zijn. Dan verleent God er kracht aan! *De waarheid zal je vrij maken* (Joh. 8:32).

Echt en fake in onze tijd

Een recent onderzoekje wees uit dat 91% van de mensheid regelmatig liegt. En 62% zelfs elke 10 minuten! Over wat voor leugentjes gaat het dan? Je kunt denken aan dingen bewust verdraaien. Veel vaker zal het zijn meedoen met iets dat niet klopt. Denk maar aan de eindeloze stroom van fake berichten op internet. Mooie verhalen die leuk zijn om te vertellen, maar ondertussen volstrekt niet waar zijn. Wat is echt en wat is fake? Of misschien een stapje

verder, kun je ook liegen naar jezelf toe? Zeggen dat je niet verslaafd bent, zeggen dat dingen uitstekend gaan in je leven. Hoe eerlijk ben je naar jezelf? Uiteindelijk vraagt het moed om de cirkel van leugens te doorbreken. Om niet *fake* te zijn, maar *echt* te zijn. Als je het lef daartoe hebt zal je ontdekken dat God op wonderlijke wijze nieuwe wegen opent. God bouwt zijn rijk met mensen die *echt* willen zijn.

tien geboden

- 1 Laat in alles zien dat ik je enige God ben
- 2 Creëer geen nep goden
- 3 Misbruik mijn naam niet
- 4 Ontvang de rustdag als mijn geschenk
- 5 Heb respect voor je ouders
- 6 Vermoord niemand in woorden of daden
- 7 Pleeg geen overspel
- 8 Eigen je niets toe dat van een ander is
- 9 Laten je woorden echt zijn
- 10 Begeer niet iets dat een ander heeft

vragen

- 1 Waarom liegen mensen? Wordt er vandaag de dag veel gelogen? Kun je voorbeelden daarvan bedenken? Is roddelen ook een vorm van liegen? Lieg je zelf wel eens?
- 2 Wat vind je van een leugentje om bestwil? Zijn de woorden van Abraham aan de farao nu een leugen of een slimigheidje? En de zegen van Jacob? Waar ligt de grens? Kun je je wat voorstellen bij het onderscheid tussen *schadeleugen*, *schertsleugen* en *noodleugen*? Ken je zelf voorbeelden van liegen om mensen te beschermen?
- 3 Wat is het gevolg van leugens? Wat doen leugens met de relatie met andere mensen en met God? Wat bedoelt Paulus met de woorden *want wij zijn elkaars ledematen* in Ef. 4:25?
- 4 Is het makkelijk om *echt* te zijn? Wanneer wel, wanneer niet? Wat helpt je? Wat is de prijs van echtheid? Waarom is voor Jezus het begrip *waarheid* zo belangrijk (vgl Joh. 8:32)?
- 5 Wat vind je van liegen naar jezelf toe? Speel je zelf wel eens een rol? Of als het bijvoorbeeld gaat om het zingen van liederen, kun je die altijd uit volle borst meezingen?

verdieping

De vader van de leugen
Gen. 3: 1-5
Matt. 4: 1-11
Joh. 8: 44-45